

ВІДГУК

офіційного рецензента

Сидорчук Орестави Григорівни

на дисертацію Тоцької Віталії Євгенівни

на тему: *«Публічне управління забезпеченням медико-соціальними послугами дітей з інвалідністю в Україні»*

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування

Актуальність теми. Становлення ефективної системи публічного управління у сфері надання медико-соціальних послуг дітям з інвалідністю є стратегічним викликом для України, з огляду на потребу в соціальній справедливості, інтеграції вразливих груп у суспільство та реалізації міжнародних стандартів прав людини. У контексті розгортання реформи децентралізації, передача повноважень у сфері соціального захисту та охорони здоров'я на рівень територіальних громад вимагає створення нових управлінських механізмів, здатних забезпечити адресність, міжвідомчу координацію та результативність політики. У цих умовах наукове осмислення публічного управління щодо забезпечення прав і потреб дітей з інвалідністю набуває особливої ваги.

Повномасштабна війна в Україні додатково актуалізувала проблему доступності послуг для дітей з інвалідністю. Значне число внутрішньо переміщених осіб, руйнування медичної та соціальної інфраструктури, порушення логістичних і цифрових мереж у громадах створили додаткові бар'єри для забезпечення базових прав цієї категорії населення. Водночас саме громади стали першою лінією реагування, що підтвердило потребу в новій моделі публічного управління — гнучкій, сервісно орієнтованій, заснованій на інтеграції даних і співпраці між секторами.

Досі в українській науці не було запропоновано комплексного дослідження, яке б інтегрувало підходи охорони здоров'я, соціального управління та місцевого самоврядування у сфері забезпечення дітей з інвалідністю. Дисертаційна робота Тоцької В.Є. суттєво розширює наукове уявлення про механізми публічного управління у цій сфері, пропонуючи практично орієнтовану типологізацію потреб, індикаторну модель оцінки ефективності, а також сучасну управлінську модель, адаптовану до умов децентралізації та цифрової трансформації.

Таким чином, обрана тема має високу соціальну значущість, відповідає потребам державної політики та запитам місцевих громад, а також сприяє адаптації європейських стандартів управління у сфері прав дитини й інклюзії. Актуальність роботи визначається її відповідністю ключовим стратегічним напрямкам розвитку України в умовах євроінтеграції, воєнного та поствоєнного відновлення.

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами підтверджується участю авторки у виконанні низки наукових дослідження у межах тем НУ «Львівська політехніка» та ЛРІДУ НАДУ, що свідчить про тісний зв'язок з актуальними науковими завданнями публічного управління в Україні.

Наукова новизна та теоретико-методологічне підґрунтя

Варто відзначити, що авторка здійснила комплексне теоретико-управлінське осмислення проблеми публічного управління у сфері медико-соціального забезпечення дітей з інвалідністю в умовах трансформаційних змін, децентралізації та війни. Уперше запропоновано авторську типологію управлінських груп дітей з інвалідністю, що дозволяє структурувати потреби у медичних, соціальних, освітніх та реабілітаційних послугах у межах єдиної публічної політики. Також розроблено індикаторну модель оцінювання ефективності управлінських рішень у цій сфері, що дозволяє здійснювати стратегічне планування, контроль і моніторинг якості публічного управління на рівні громад.

Суттєвим науковим внеском є також обґрунтування сервісно орієнтованої моделі публічного управління, яка ґрунтується на принципах інтегрованості, адресності, персоніфікованості та міжсекторальної взаємодії. Авторка запропонувала механізми залучення Центрів надання адміністративних послуг до реалізації кейс-менеджменту для дітей з інвалідністю, що є новаторським підходом у сфері соціального управління в умовах децентралізації. Особливо актуальним є акцент на цифровій трансформації процесів планування, збору даних та формування рішень, що відповідає сучасному державному курсу на е-врядування.

Авторка також сформулювала концептуальні засади оновлення принципів державної політики щодо дітей з інвалідністю на основі інклюзивного та правового підходів. Запропоновані рішення мають міждисциплінарний характер і поєднують управлінську, соціологічну, правову та медичну складові. Дослідження ґрунтується на методах порівняльного аналізу, інституційного моделювання, нормативно-правової експертизи, що забезпечує його високий науковий рівень.

Структура дисертації логічно побудована: три основні розділи охоплюють теоретичні засади публічного управління, аналіз інституційного середовища та прикладні рекомендації для органів влади і громад. Кожен з розділів ґрунтується на емпіричних матеріалах, включаючи статистику МОЗ, МОН, Держстату, а також результати власних узагальнень, що підтверджує глибоку аналітичну опрацьованість теми й обґрунтованість висновків.

Рівень теоретичної і практичної значущості. Робота має високий ступінь прикладної цінності. Запропоновані підходи, зокрема індикаторна модель, типологія потреб, стратегічні напрями розвитку управління, вже частково апробовані в діяльності освітніх, медичних, соціальних установ, а також органів

місцевого самоврядування. Теоретичні положення можуть бути використані в освітніх програмах з публічного управління, соціальної політики, медичного менеджменту.

Рецензована праця також відзначається міждисциплінарним характером. Авторка поєднує методи правового аналізу, інституціональної економіки, соціальної роботи, публічного адміністрування, що посилює глибину й обґрунтованість висновків.

Практичне значення результатів дослідження та апробація

Практична значущість дисертаційного дослідження підтверджується акцентом на вирішення реальних проблем, з якими стикаються територіальні громади, медичні та соціальні установи в умовах війни та децентралізації. Отримані результати впроваджувалися в межах пілотних ініціатив у партнерстві з департаментами охорони здоров'я і соціального захисту, що засвідчується відповідними актами апробації та практичного використання. Запропоновані моделі, зокрема типологізація потреб, індикаторна система оцінювання ефективності, сервісно орієнтована модель управління мають прикладне значення для підвищення якості місцевої політики, адресного бюджетування та міжвідомчої взаємодії.

Особливої уваги заслуговує потенціал адаптації напрацьованих рішень до потреб повоєнного відновлення галузі медико-соціального обслуговування дітей з інвалідністю. У запропонованій моделі передбачено механізми цифрової інтеграції даних, залучення Центрів надання адміністративних послуг до реалізації кейс-менеджменту, а також можливості персоніфікованого планування на рівні громад. Рішення, сформульовані в дисертації, можуть використовуватись як методичні орієнтири для місцевих рад, органів соціального захисту, центрів реабілітації, а також керівників установ первинної медичної допомоги.

Рівень апробації результатів дослідження є високим: опубліковано 8 праць за темою дисертації, з них 5 — у фахових виданнях України, 1 — у виданні, що індексується у міжнародних базах даних (Web of Science). Матеріали дисертації неодноразово доповідалися на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема з питань соціального управління, охорони здоров'я, інклюзії та місцевого розвитку. Це свідчить про високу наукову активність здобувачки та суспільну значущість обраної тематики.

Структура і стиль викладу. Дисертація має логічну структуру, чітко побудована за класичним зразком: від аналізу теоретичних засад до емпіричного дослідження та прикладних пропозицій. Текст подано академічною мовою, з належним рівнем стилістичної та термінологічної культури.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Разом із тим, деякі положення дисертації мають дискусійний характер, зокрема щодо практичної реалізації запропонованих моделей в умовах обмежених ресурсів та нормативно-правових бар'єрів. До прикладу:

1. У розділі 3.1 авторка вдало аналізує вплив війни та пандемії на доступність послуг, однак окремого уточнення потребує, як саме враховується досвід громад, що знаходяться на тимчасово окупованих територіях або в зоні активних бойових дій. Це дозволило б поглибити розуміння масштабів проблеми та сформулювати додаткові управлінські сценарії для екстремальних умов.

2. Пропонована сервісна модель передбачає активну цифровізацію процесів надання послуг, включно з кейс-менеджментом і використанням електронних маршрутів допомоги. Проте варто конкретизувати, яким чином модель адаптується до умов цифрової нерівності, особливо в сільських та прифронтових територіях, де є обмежений доступ до інтернету, відсутність цифрових навичок у частини населення або нестача технічних ресурсів у громадах.

3. У роботі справедливо акцентується увага на недостатній координації між секторами охорони здоров'я, соціального захисту та освіти. Водночас потенціал громадських організацій осіб з інвалідністю як партнерів у розробці та реалізації політики підтримки розкрито недостатньо. Розширення цього блоку могло б посилити компонент залучення громадянського суспільства як важливого елемента сервісно орієнтованої моделі.

4. Запропонована типологія управлінських груп є ефективним інструментом для планування послуг. Проте її інтеграція в систему бюджетного фінансування — це складне завдання, яке потребує нормативного забезпечення та перегляду існуючих процедур обрахунку потреб. Варто було б детальніше обґрунтувати механізми адаптації цієї типології до діючих механізмів стратегічного планування та програмно-цільового методу бюджетування.

Варто зазначити, що наведені зауваження мають дискусійний характер і стосуються, передусім, складності практичної реалізації запропонованих підходів в умовах сучасних викликів. Вони не знижують наукової цінності та актуальності роботи, а лише окреслюють напрями для подальших досліджень і професійних обговорень.

Загальний висновок:

Дисертаційна робота Віталії Євгенівни Тоцької «Публічне управління забезпеченням медико-соціальними послугами дітей з інвалідністю в Україні» є завершеним самостійним дослідженням на правах рукопису, яке виконано здобувачкою особисто за актуальною темою з використанням відповідних меті та об'єкту методів наукового пошуку. Робота характеризується єдністю змісту, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та практико орієнтовані результати, має наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувачки в науку та достатньо повно оприлюднена в наукових працях

здобувачки. За своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, теоретичним і практичним значенням дисертація відповідає спеціальності 281 – публічне управління та адміністрування та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України №759 від 31.05.2019) та пп. 6, 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, а її автор – Тоцька Віталія Євгенівна заслуговує на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

Д.е.н., професор
Завідувач кафедри регіонального
та місцевого розвитку ННІАДУ
НУ «Львівська політехніка»

Ористлава СИДОРЧУК

Підпис доктора економічних наук Сидорчук О. Г засвідчую

Вчений секретар
НУ «Львівська політехніка»
к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ